

Кључне компетенције У сврху ове препоруке, компетенције су дефинисане као комбинација знања, вештина и ставова, при чему:

- а) знање се састоји од већ постојећих чињеница и података, концепата, идеја и теорија и подржавају разумевање одређеног подручја или теме;
- б) вештине су дефинисане као способност и могућност спровођења процеса и коришћење постојећег знања за постизање резултата;
- в) ставови описују спремност на деловање или реаговање на идеје, особе или ситуације и са тим повезан начин размишљања.

Кључне компетенције су оне које су свим појединцима потребне за лично испуњење и развој, запошљивост, друштвену укљученост, инклузију, одрживи животни стил, успешан живот у мирним друштвима, здравствено освешћено управљање животом и активно грађанство. Компетенције се развијају у оквиру целоживотног учења, од раног детињства до одраслог доба и кроз формално, неформално и информално учење у свим контекстима, укључујући породицу, школу, радно место, локалну и друге заједнице. Све кључне компетенције се сматрају подједнако важним; свака од њих доприноси успешном животу у друштву. Компетенције се могу применити у различитим контекстима и у разним комбинацијама. Преклапају се и преплићу; аспекти који су важни за једно подручје подржаваће компетенцију у другом. Вештине као што су критичко мишљање, решавање проблема, тимски рад, комуникацијске и преговарачке вештине, аналитичке вештине, креативност и интеркултуралне вештине су део кључних компетенција. Референтни оквир садржи осам кључних компетенција:

- Компетенција писмености,
- Вишејезична компетенција,
- Математичка компетенција и компетенције у природним наукама, технологији и инжењерству,
- Дигитална компетенција,
- Лична, социјална и компетенција учења,
- Грађанска компетенција,
- Компетенција за предузетништво,
- Компетенција културне свести и изражавања.

1. Компетенција писмености

Писменост је способност препознавања, разумевања, изражавања, стварања и тумачења појмова, осећања, чињеница и мишљења у усменом и писаном облику, користећи визуелне, звучне / аудио и дигиталне материјале у различитим дисциплинама и контекстима. Подразумева способност ефективне комуникације и повезивања са другима на примерен и креативан начин. Развој писмености чини основу за даље учење и даљу језичку интеракцију. У зависности од контекста, компетенција писмености може се развити на матерњем језику, језику школовања и / или службеном језику у земљи или региону.

Суштинска знања, вештине и ставови који се односе на ову компетенцију

Ова компетенција укључује способност читања и писања и добро разумевање писаних информација. Појединац мора да познаје вокабулар, функционалну граматику и функције језика. То укључује познавање главних врста вербалне интеракције, низа књижевних и некњижевних текстова и главних карактеристика различитих језичких стилова и регистара.

Појединци треба да имају вештине за писано и усмено комуницирање у различитим ситуацијама и за праћење и прилагођавање сопствене комуникације у складу са околностима. Ова компетенција укључује и способност разликовања и коришћења различитих врста извора, тражења, прикупљања и обрађивања информација, коришћења помагала и формулисања и изражавања усмених и писаних аргумената на уверљив начин примерен контексту. Оно укључује критичко размишљање и способност процене и рада са информацијама.

Позитиван однос према писмености укључује склоност према критичком и конструктивном дијалогу, уважавање естетских вредности и заинтересованост за интеракцију са другима. Подразумева свест о утицају језика на друге и потребу да се језик разуме и користи на позитиван и друштвено одговоран начин.

2. Вишејезична компетенција

Ова компетенција дефинише способност одговарајуће и ефективне употребе различитих језика за комуникацију. Обухвата исте главне вештине као и писменост: заснива се на способности разумевања, изражавања и тумачења појмова, мисли, осећања, чињенице и мишљења у усменом и писаном облику (слушање, говорење, читање и писање) у различитим друштвеним и културним контекстима у складу са сопственим жељама или потребама. Компетенција интегрише историјску димензију и интеркултуралне компетенције. Ослања се на способност посредовања између различитих језика и медија, како је наведено у Заједничком европском референтном оквиру. По потреби, може укључивати одржавање и даље развијање компетенција матерњег језика, као и стицање званичног/их језика земље.

Суштинска знања, вештине и ставови који се односе на ову компетенцију

Потребно је познавати вокабулар и функционалну граматику различитих језика и главне врсте вербалне интеракције и језичких регистара. Важно је познавати друштвене конвенције, културолошки аспект и варијабилност језика.

Основне вештине за ову компетенцију укључују способност разумевања изговорених порука, иницирања, одржавања и закључивања разговора и читања, разумевања и израде текстова, уз различите нивое познавања различитих језика, у складу са потребама појединца. Појединци би требало да буду у стању да се служе алатима на одговарајући начин и да језике уче формално, неформално и информално током целог живота.

Позитиван став укључује уважавање културне различитости, заинтересованост и радозналост у погледу различитих језика и међукултурне комуникације. Такође укључује поштовање индивидуалног језичког профила сваке особе, укључујући и поштовање матерњег језика припадника мањина и / или особа мигрантског порекла и уважавање за званичне језике државе као заједнички оквир за интеракцију.

3. Математичка компетенција и компетенције у природним наукама, технологији и инжењерству

А. Математичка компетенција је способност да се развије и примени математичко мишљење у решавању низа проблема у свакодневним ситуацијама. Темелји се на добром савладавању рачуна, а нагласак је на процесу и активностима, као и на знању. Математичка компетенција у различитој мери укључује способност и спремност за употребу математичких начина размишљања и приказа (формуле, модели, конструкције, графикони, дијаграми).

Б. Компетенција у природним наукама односи се на способност и спремност да се објасни природни свет коришћењем корпуса знања и методологије, укључујући посматрање и експериментирање, у циљу постављања питања и доношења закључака заснованих на доказима. Компетенције у технологији и инжењерству су примена тог знања и методологије као одговор на уочене људске жеље или потребе. Компетенције у науци, технологији и инжењерству укључују разумевање промена узрокованих људским деловањем и одговорност појединца као грађанина.

Суштинска знања, вештине и ставови који се односе на ову компетенцију

А. Потребна знања из математике укључују добро познавање бројева, мера и структура, основних операција и основних математичких приказа, разумевање математичких појмова и концепата и свест о питањима на које математика може да да одговоре.

Појединац треба да има вештине за примену основних математичких принципа и процеса у свакодневним ситуацијама код куће и на послу (нпр. финансијске вештине), као и за праћење и процену низа аргумената. Појединац треба да буде у стању да математички резонује, разуме математички доказ и комуницира математичким језиком, да користи одговарајућа помагала која укључују статистичке податке и графиконе и да разуме математичке аспекте дигитализације.

Позитиван став у математици заснован је на поштовању истине и спремности да се трага за разлозима и да процењује њихова ваљаност.

Б. У области науке, технологије и инжењерства, кључно знање обухвата основне принципе природног света, фундаменталне научне концепте, теорије, принципе и методе, технологију и технолошке производе и процесе, као и разумевање утицаја науке, технологије, инжењерства и људског деловања уопште на природни свет. Ове компетенције треба да омогуће појединцима да боље разумеју напредак, ограничења и ризике научних теорија, примена и технологије у друштвима уопште (у вези са доношењем одлука, вредностима, моралним питањима, културом итд.).

Вештине укључују разумевање науке као процеса за истраживање помоћу специфичних методологија, укључујући запажања и контролисане експерименте, способност коришћења логичке и рационалне мисли за потврду хипотеза и спремност да се одбаци сопствено уверење када је у супротности са новим експерименталним налазима. Вештине укључују способност коришћења и руковања технолошким алатима и машинама, као и способност употребе научних података за постизање циљева или доношење одлука и закључка заснованих на доказима. Појединци би такође требало да буду у стању да препознају кључне карактеристике научног истраживања и да имају способност да саопште закључке и објасне резоновње које је до њих довело.

Компетенција укључује став критичког уважавања и радозналости, бригу за етичка питања и подршку за безбедност и за одрживост животне средине, посебно у погледу научног и технолошког напретка у односу на самог себе, породицу, заједницу и глобална питања.

4. Дигитална компетенција

Дигитална компетенција укључује самоуверено, критичко и одговорно коришћење дигиталних технологија и њихово ангажовање за учење, на послу и за учешће у друштву. Она укључује информатичку писменост и писменост у руковању подацима, комуникацију и сарадњу, медијску писменост, стварање дигиталног садржаја (укључујући програмирање), безбедност (укључујући дигиталну добробит и компетенције у вези са кибернетичком безбедношћу), питања везана за интелектуалну својину, решавање проблема и критичко мишљење.

Суштинска знања, вештине и ставови који се односе на ову компетенцију

Појединци треба да разумеју како дигиталне технологије могу да подрже комуникацију, креативност и иновативност и да буду свесни својих могућности, ограничења, ефеката и ризика. Они би требало да разумеју опште принципе, механизме и логику на којима се заснивају дигиталне технологије и познају основну функцију и употребу различитих уређаја, софтвера и мрежа. Појединци би требало да критички приступе ваљаности, поузданости и утицају информација и података који су доступни дигиталним путем и да буду свесни правних и етичких принципа везаних за употребу дигиталних технологија.

Појединци би требало да буду у стању да користе дигиталне технологије како би подржали своје активно грађанство и социјалну укљученост, сарадњу с другима и креативност у сврху постизања личних, друштвених или комерцијалних циљева. Вештине укључују способност коришћења, приступања, филтрирања, вредновања, стварања, програмирања и дељења дигиталног садржаја. Појединци би требало да буду способни да управљају информацијама, садржајем, подацима и дигиталним идентитетом, као и да препознају и ефективно користе софтвер, уређаје, вештачку интелигенцију или роботе.

Рад са дигиталним технологијама и садржајима захтева преиспитивачки и критички, а истовремено и знатижељан, отворен и на будућност усмерен став о њиховом развоју. Такође захтева етички, безбедан и одговоран приступ употреби ових алата.

5. Лична, социјална и компетенција за учење

Лична, социјална и компетенција за учење је способност размишљања о себи, ефективног управљања временом и информацијама, сарадње са другима на конструктиван начин, задржавања отпорности (резилијентности) и управљања сопственим учењем и каријером. Укључује способност суочавања са несигурношћу и сложеносту, учења како учити, подржавања сопственог физичког и емоционалног благостања, одржавања физичког и менталног здравља, вођења здравог и на будућност оријентисаног живота као и способност емпатије и решавања сукоба у инклузивном и подржавајућем контексту.

Суштинска знања, вештине и ставови који се односе на ову компетенцију

За успешне међуљудске односе и друштвену партиципацију од суштинског је значаја разумети кодексе понашања и правила комуникације који су општеприхваћени у различитим друштвима и окружењима. Лична, друштвена и компетенција за учење захтева и познавање елемената здравог ума, тела и животног стила. То укључује познавање сопствених преферисаних стратегија учења, сопствених потреба за развојем компетенција и различитих начина за развој компетенција и тражење расположивих могућности за образовање, обуку, каријерне могућности, као и смернице или подршку.

Вештине укључују способност препознавања сопствених капацитета, фокусирања, ношења са комплексним питањима, критичког промишљања и доношења одлука. Ово укључује способност учења и рада како у сарадњи са другима, тако и самостално, као и организовања сопственог учења и истрајавања у њему, вредновања и дељења учења, тражења подршке када је то прикладно и ефективног управљања сопственом каријером и друштвеним интеракцијама. Појединци треба да буду отпорни и способни да се носе са неизвесношћу и стресом. Они би требало да буду у стању да конструктивно комуницирају у различитим окружењима, сарађују у тимовима и преговарају. То укључује показивање толеранције, изражавања и разумевања различитих гледишта, као и способност уливања самопоуздања и осећања емпатије.

Ова компетенција се заснива на позитивном ставу према личном, друштвеном и физичком благостању и учењу током живота. Заснива се на ставу чије су одлике сарадња, асертивност и интегритет. Ово укључује поштовање различитости других и њихових потреба и спремност за превазилажење предрасуда и за компромис. Појединци би требало да буду у стању да идентификују и постављају циљеве, мотивишу сами себе и развијају отпорност и самопоуздање како би успешно учили током целог живота. Став усмерен на решавање проблема подршка је процесу учења и способности појединца да савлада препреке и промене. То укључује жељу за применом претходног учења и животних искустава и знатижељу у погледу тражења прилика за учење и развој у различитим животним ситуацијама.

6. Грађанска компетенција

Грађанска компетенција је способност да се поступа као одговоран грађанин и да се у потпуности учествује у грађанском и друштвеном животу, засновано на разумевању

друштвених, економских, правних и политичких концепата и структура, као и глобалног развоја и одрживости.

Суштинска знања, вештине и ставови који се односе на ову компетенцију

Грађанска компетенција заснива се на познавању основних појмова и појава који се односе на појединце, групе, радне организације, друштво, економију и културу. Укључује разумевање заједничких европских вредности, како су наведене у члану 2 Уговора о Европској унији и Повељи Европске уније о основним правима. Обухвата познавање савремених догађаја, као и критичко разумевање главних дешавања у националној, европској и светској историји. Поред тога, компетенција укључује свест о циљевима, вредностима и политикама друштвених и политичких покрета, као и о одрживим системима, посебно климатским и демографским променама на глобалном нивоу и њиховим основним узроцима. Неопходно је познавање европских интеграција, као и свест о разноликости и културним идентитетима у Европи и свету. Ово укључује разумевање мултикултурне и социоекономске димензије европских друштава и начина на који национални културни идентитет доприноси европском идентитету.

Вештине у оквиру грађанске компетенције односе се на способност ефективне сарадње са другима у сврху заједничког или јавног интереса, укључујући одрживи развој друштва. То укључује вештине критичког мишљења и интегрисане вештине решавања проблема, као и вештине за развијање аргумената и конструктивног учешћа у активностима заједнице, као и у одлучивању на свим нивоима, од локалног и националног до европског и међународног нивоа. Ово такође укључује способност приступа традиционалним и новим облицима медија, њихово критичко разумевање и интеракцију са тим медијима, као и разумевање улоге и функција медија у демократским друштвима.

Поштовање људских права као основа демократије је темељ одговорног и конструктивног става. Конструктивно учешће укључује спремност да се учествује у демократском одлучивању на свим нивоима и у грађанским активностима. Укључује подршку друштвеној и културној разноликости, родној равноправности и социјалној кохезији, одрживом начину живота, промоцији културе мира и ненасиља, спремности да се поштује приватност других и да се преузме одговорност за животну средину. Потребно је бити заинтересован за политичка и социоекономска кретања, хуманистичке науке и међукултурну комуникацију како би се превазишле предрасуде и правила компромиси када је то потребно и да би се осигурале правда и праведност.

7. Компетенција за предузетништво

Компетенција за предузетништво односи се на способност коришћења прилика и идеја и њихово претварање у вредности за друге. Заснива се на креативности, критичком размишљању и решавању проблема, преузимању иницијативе и истрајности као и способности сарадње са другима како би се планирало и управљало пројектима који имају културну, друштвену или финансијску вредност.

Суштинска знања, вештине и ставови који се односе на ову компетенцију

Компетенција за предузетништво подразумева свест о различитим ситуацијама и приликама за претварање идеја у дела у оквиру личних, друштвених и професионалних активности и разумевање тога како оне настају. Појединци треба да знају и разумеју приступе планирању и управљању пројектима, који укључују процесе и ресурсе. Они би требало да разумеју економију, социјалне и економске прилике и изазове са којима се суочавају послодавац, организација или друштво. Такође би требало да буду свесни етичких принципа и изазова одрживог развоја и имају самосвест о својим властитим снагама и слабостима.

Предузетничке вештине заснивају се на креативности која укључује машту, стратешко размишљање и решавање проблема и критичко и конструктивно промишљање у оквиру развоја креативних процеса и иновација. Они укључују способност самосталног рада, али и рада са другима у тиму, као и способност мобилизације ресурса (људи и ствари) и одржавања активности. Ово укључује способност доношења финансијских одлука које се односе на трошкове и вредност. Кључне способности су ефективност комуницирања и преговарања са другима и суочавање са несигурношћу, двосмисленошћу и ризиком који су део доношења информисаних одлука.

Предузетнички став карактерише осећај за иницијативу и деловање, проактивност, усмереност на будућност, храброст и истрајност у остваривању циљева. Укључује жељу да се мотивишу други и вреднују њихове идеје, као и емпатију и бригу за људе и свет и прихватање одговорности уз примену етичких приступа у целом процесу.

8. Компетенција културне свести и изражавања

Компетенција културне свести и изражавања укључује разумевање и поштовање начина на који се идеје и смисао креативно изражавају и преносе у различитим културама и кроз низ уметности и других културних форми. То укључује разумевање, развијање и изражавање сопствених идеја и осећај за место или улогу у друштву на различите начине и у различитим контекстима.

Суштинска знања, вештине и ставови који се односе на ову компетенцију

Ова компетенција захтева познавање локалних, националних, регионалних, европских и глобалних култура и начина изражавања, укључујући њихове језике, баштину, традицију, и културне производе, као и разумевање начина на које ови изрази могу утицати једни на друге, а и на идеје појединаца. Укључује разумевање различитих начина комуницирања идеја између стваралаца, учесника и публике у оквиру писаних, штампаних и дигиталних текстова, позоришта, филма, плеса, игара, уметности и дизајна, музике, ритуала и архитектуре, као и хибридних облика. Захтева разумевање сопственог идентитета и културног наслеђа у свету културне разноликости и начина на који се уметношћу и другим културним формама може доживети али и обликовати свет.

Вештине укључују способност изражавања и тумачења фигуративних и апстрактних идеја, искустава и емоција са емпатијом и способност да се то чини у низу уметности и других културних форми. Вештине такође укључују способност препознавања и

остваривања могућности за креирање личне, друштвене или комерцијалне вредности кроз уметност и друге културне форме и способност учествовања у креативним процесима, као појединца али и колективно.

Важно је имати отворен однос и поштовање према различитим културним начинима изражавања, заједно са етичким и одговорним приступом интелектуалном и културном власништву. Позитиван став такође укључује радозналост према свету, отвореност према замишљању нових могућности и спремност на учешће у културним искуствима.